

Tēma: Gaismastīkls Latvijā

Grāmatu krātuves – tilts pār digitālo plaisu

Līvānu novada centrālā bibliotēka bija pirmā Latvijā, kas jau pirms desmit gadiem sāka bibliotēkas modernizāciju.

Pirmā modernizācija pašu spēkiem

Direktore **Inta Vērdiņa** stāsta: “Mums bija svarīgi, lai bibliotēkai nāktu klāt aizvien jauni apmeklētāji un uzlabotos to apkalpošana. Jau 1996.gadā izstrādājām projektus Kultūrkapitāla fondam un Sorosa fondam un saņēmām finansējumu datortehnikas un programmatūras iegādei. 1997.gadā projektu ietvaros notika bibliotēkas darbinieku mācības. Prātām prognozēt, kā varētu attīstīties bibliotēkas Latvijā, izstrādājām metodiku un pārdomāti veicām nepieciešamos priekšdarbus modernizācijai. Rekatoloģizāciju sākam 1997.gada augustā, trīs gadu laikā tā pilnībā pabeigta. Tagad rekatoloģizācija bibliotēkās notiek visā valstī. 1999.gadā Līvānos bijām pirmā publiskā bibliotēka Latvijā, kur sāka automatizēta lasītāju apkalpošana – grāmatu izsniegšana un saņemšana. Esam izveidojuši plašu novadpētniecības datu bāzi. Nākamgad būs pabeigta

“Vietējais iedzīvotājs turpat var iegūt nepieciešamo informāciju un zināšanas, ko pielietot ikdienas darbā. Aizvien vairāk bibliotēkas dod savu ieguldījumu tautsaimniecībā – interesenti tajās gūst informāciju par ES fondu piedāvātajām iespējām, uz vietas var izdrukāt vai aizpildīt un nosūtīt visas nepieciešamās veidlapas, arī veikt elektronisko saraksti.”

Tagad bibliotēka ir informatīvā saikne starp finansētājiem un finansējuma potenciālajiem vai faktiskajiem saņēmējiem. Tādējādi tā kļuvusi par nozīmīgu tautsaimniecības attīstības faktoru un nodrošina bibliotēku infrastruktūrā ieguldīto līdzekļu ekonomisko atdevi.

Demokrātiska un labvēlīga vide, pieejamība daudzveidīgai informācijai un komunicēšanās spēja ļauj bibliotēkai mazināt arī sociālo spriedzi sabiedrībā. Darba meklētājs vai mazturīgais ar kvalificētu bibliotekāru palīdzību var apgūt datora lietošanas iemaņas, meklēt jaunas darba

Līvānu novada centrālā bibliotēka ir pilnībā automatizēta, un bibliotēkas kolektīvs ir gatavs iekļauties Valsts vienotajā bibliotēku informācijas tīklā **Jeb Gaismastīklā**

Foto: Ginta Kraukle

(VVBIS) prioritātēm ir bibliotekāru apmācība. Latvijas Nacionālā bibliotēka izstrādājusi darbinieku apmācības koncepciju. Līdz 2007.gadam ir akreditēta Bibliotēku darbinieku tālākizglītības centra 160 stundu profesionālās pilnveides programma. Pašlaik var pieietties uz trim valsts finansētiem mācību moduļiem Nacionālās bibliotēkas mācību centrā: pro-

Uzziņai:

2005.gadā noslēdzās pirmais VVBIS valsts iepirkums “Vienota integrēta informācijas tehnoloģiju kompleksa piegāde, nodrošinot informācijas tehnoloģiju infrastruktūras atbalstu bibliotēku informācijas sistēmas lietošanai”. SIA “MicroLink Latvia” apgādāja 738 valsts un pašvaldību bibliotēkas ar 1658 datorkomplektiem (no tiem 1326 lasītājiem un 332 darbiniekiem), 253 internetpieslēgumiem, 403 lokālo tīklu izveidošanu un datorlietošanas pamatiemaņu apmācību 400 bibliotekāriem bez informācijas tehnoloģiju zināšanām.

datu bāzi varēs izmantot ikviens interesents.”

Šobrīd bibliotēka savus pakalpojumus ir paplašinājusi arī ārpus savām sienām – pilsētā izveidots grāmatu apmaiņas punkts, bet pašvaldība piešķirusi transportu izbraukumiem pa visu novadu.

Bibliotēkas loma tautsaimniecībā

Gan valsts kopumā, gan arī katras nelielas teritorijas attīstība lielā mērā atkarīga no iespējām un prasmes operatīvi iegūt informāciju un to izmantot. Pašlaik

dziesloku. Jaunie bibliotēku pakalpojumi ļauj lauku cilvēkiem justies piederīgiem kopējai informācijas telpai un labāk integrēties sabiedrībā, mazinot viņu atstumtības sajūtu, padarot tos sociāli aktīvākus, dodot iespēju veiksmīgāk iesaistīties darba tirgū.

Arī citviet Latvijā strauji uzplaukst lauku bibliotēkas un kļūst par nozīmīgiem informācijas un kultūras centriem. Tie nodrošina cilvēkiem iespēju strādāt ar datoriem, izmantot interneta pieslēgumu un palīdz uzlabot viņu dzīves kvalitāti, kā tas ir Cēsu

sanu programma bibliotekariem, informācijas meklēšana internetā un digitālās bibliotēkas.

Nopietnas problēmas lauku iedzīvotājiem sagādā arī nepieciešamība apmeklēt datorkursus. Tie ir dārgi un parasti notiek tālu no dzīves vietas, tādēļ interesenti vienīgo palīdzību un iemaņas apieties ar datoru parasti saņem no vietējā bibliotekāra. Nereti daudzi bibliotekāri, īpaši laukos, bibliotēku modernizāciju uztver bez vajadzīgās izpratnes un intereses.

Maza nauda traucē izaugsmei

VVBIS projekts paredz finansējumu interneta abonēšanas maksai tikai pirmajā tās darbības gadā, taču vēlāk šie tēriņi tiek atstāti pašvaldību ziņā. Mazajām pagastu pašvaldībām tas ir pietiekami liels finansiāls slogs, pēc uzturēšanas izdevumu apmaksas var nepietikt naudas jaunu grāmatu iegādei. Pilsētās un laukos pašvaldības finansējums lielākoties nodrošina bibliotēkas pamatfunkciju izpildi, bet naudas nepietiek attīstībai, remontdarbiem, mēbeļu iegādei un citām vajadzībām.

Ir arī izņēmumi: kā liecina bibliotēku akreditācijas komisijas atzinumi, Madonas un Gulbenes bibliotēkām, piemēram, pēdējos trijos gados ievērojami audzis finansējums, tas nodrošina gan pamatfunkciju veikšanu, gan arī attīstību. Interesanta pieredze ir Ogres bibliotēkai, kur finansēta bibliobusiņa darbība. Tas reizi mēnesī ar aptuveni 3000 grāmatām un datoru ar interneta pieslēgumu ceļo pie lauku cilvēkiem attālākos rajona nostūros.

Lielākajā daļā Latvijas bibliotēku šobrīd pakalpojumi nav

lināties par 70%, pašvaldību publiskajās bibliotēkās – par 111%. Lasītājiem paredzēto datoru kļuvis divreiz vairāk. Interneta pieslēgumu skaits pieaudzis par 47%, bezmaksas internets pieejams 37% bibliotēku.

2006.gadā Latvijas bibliotēkām tiks piegādāti 1500 datori, ierīkoti 200 lokālie tīkli, izveidoti 190 interneta pieslēgumi, nodrošinātas datorprasmes 600 bibliotekāriem. Līdz 2007.gada beigām visām valsts bibliotēkām jābūt savienotām vienotā bibliotēku informācijas sistēmā – Gaismastīklā.

pieejami cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Bibliotēkas pakalpojumu pieejamības nodrošināšana visām iedzīvotāju grupām būtu iekļaujama katras grāmatu krātuves attīstības plānā.

Dažas pašvaldības prioritāšu sarakstā ir iekļāvušas modernas bibliotēkas celtniecību, kā tas ir Kuldīgā. Jaunuzceltā Ventspils

Galvenās bibliotēkas ēka jau pilnībā nodrošina tās lietotāju vajadzības, uzskatāmi apliecinot Gaismastīkla idejas materializēšanos ārpus Rīgas, un ir kļuvusi par nozīmīgu savas pilsētas un novada iedzīvotāju dzīves daļu.

Maija Dziesma

Bibliotēka ir informatīvā saikne starp finansētājiem un finansējuma saņēmējiem.

bibliotēkas nozīme sabiedrības dzīvē un teritorijas ekonomiskajā attīstībā ir kļuvusi lielāka nekā jebkad.

Līdz ar moderno tehnoloģiju ieviešanu aug bibliotēkas loma. Šā faktora palielināšanos katrā dzīvē apliecināja 69,4% grāmatu krātuves apmeklētāju Kuldīgā, aizvien vairāk bibliotēku apmeklē jauni cilvēki – 62% no apmeklētāju skaita.

Kuldīgas Galvenās bibliotēkas direktore **Laima Ostele** uzskata, ka par grāmatu krātuvi šodien var runāt arī ekonomiskās kategorijās. Bibliotēku piedāvātie bezmaksas pakalpojumi dod aizvien lielākas iespējas informācijas ieguves ziņā pilsētas un lauku iedzīvotājam atrasties līdzvērtīgās pozīcijās un mazināt digitālo plaisu starp dažādiem iedzīvotāju slāņiem.

“Arī pagasta bibliotēka kļūst pievilcīgāka,” saka Laima Ostele.

rajonā. Bet Jēkabpils rajona Salas pagasta bibliotēka aktīvi sadarbojas arī ar citām kultūras iestādēm – muzejiem Madonā, Jūrmalā un citur, iesaista vietējos iedzīvotājus dažādās sabiedriskās aktivitātēs.

Jāceļ kvalifikācija

Joprojām būtiska ir pašu bibliotekāru un bibliogrāfu kvalifikācijas uzlabošana. Daudzviet Latvijā bibliotēkās strādā pieredzējuši darbinieki, taču bez nepieciešamām prasmēm, lai apmācītu informācijas tehnoloģiju lietotājus un lietotu tās paši. Rajonos trūkst speciālistu ar bibliotekāro izglītību vai ar augstāko izglītību vispār. Zemā atalgojuma dēļ jaunie speciālisti darbu atrod citur, tādēļ ir jāvelta liela uzmanība tālākizglītības kursiem.

Viena no Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas

Līvānu novada domes priekšsēdētājs Andris Valvods:

Foto: Ginta Kraukle

“Mūsu novada pašvaldība visvairāk līdzekļu izdod izglītības, kultūras un sporta iestāžu finansēšanai – 60% no pašvaldības pamatbudžeta. Bibliotēkas vajadzībām 2003.gadā saņēmām arī valsts investīcijas – 30 000 latu – jauno bibliotēkas telpu remontam. 10 000 latu pašvaldība piešķir drošības sistēmas izveidei un citām vajadzībām. Lai novērstu grāmatu zudumu, izveidoti automātiskie drošības vārti, kas sevi jau attaisnojuši. Jaunu grāmatu iegādei pašvaldība 2005.gadā bibliotēkai piešķir 6000 latu. Veidojot 2006.gada budžetu, akcentēsim darba algu palielinājumu pašvaldības iestādēs. Šobrīd ir daudz iespēju saņemt papildu finansējumu attīstībai, celtniecībai un remontdarbiem dažādu projektu ietvaros – pašvaldībai vairāk jā rūpējas par saviem cilvēkiem. Vēl joprojām pilsētā trūkst kvalificētu kadru, tādēļ liela vērtība tiek veltīta tālākizglītībai.

Līvānos ir daudz vairāk iedzīvotāju nekā rajona centrā Preiļos, tas nozīmē, ka būtu jāsaņem arī lielāks valsts atbalsts attīstībai. Plānojam finansējumu Nacionālās programmas ietvaros, jāļauj tiem, kas pašu spēkiem izdarījuši vairāk, turpināt attīstīties un iet uz priekšu. Pašlaik Līvānu novada centrālā bibliotēka pēc statusa ir pielīdzināta pagastu bibliotēkām.”